

La festa del Sacrifici a Catalunya

Descripció i normativa sanitària

Generalitat
de Catalunya

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autoria i no se'n faci un ús comercial.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/es/legalcode>

Coordinació

Sub-direcció General de Seguretat Alimentària
i Protecció de la Salut

Redacció

- Direcció General d'Afers Religiosos
(Departament de Justícia)
- Agència de Salut Pública de Catalunya
(Departament de Salut)
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

Amb el suport de:

- Associació Nacional de Magatzems Frigorífics de Carns i Sales
d'espejament (ANAFRIC)

Edició i coordinació editorial

Agència de Salut Pública de Catalunya

Assessorament lingüístic

Secció de Planificació Lingüística

Maquetació

Quadrat-SolerFlotats

Edició

Quarta edició, Barcelona, juliol de 2019

© 2019, Generalitat de Catalunya

Presentació

Una de les festivitats principals del calendari islàmic és la festa del Sacrifici, una diada on els musulmans es reuneixen per rememorar, segons la tradició islàmica, el sacrifici que Abraham (Ibrahim) va oferir a Déu i, alhora, per compartir el millor d'ells mateixos amb la família, els amics, els veïns i amb aquells que es troben en situació de necessitat. Els musulmans de Catalunya també la celebren, i és per això que aquest document pretén ser una eina que doni a conèixer en què consisteix la festa del Sacrifici islàmica, i que assenyali el marc legal en què s'ha de dur a terme el sacrifici ritual en aquesta jornada.

El Govern de la Generalitat respecta i valora la presència del fet religiós a la societat i garanteix el dret a la llibertat religiosa i de consciència. L'exercici d'aquest dret en una societat democràtica s'emmarca en límits definits per les lleis. A més, els poders públics han de vetllar perquè els costums i les pràctiques culturals o religioses garanteixin la seguretat de les persones i preservin la salut individual i col·lectiva de la ciutadania.

Durant els darrers anys, la realitat social de Catalunya ha canviat substancialment, amb la presència de ciutadans d'orígens diversos i amb costums culturals diferents que cal atendre. Justament, l'àmbit de la salut pública ha de tenir cura dels costums i els estils de vida i de les pràctiques de consum saludable d'aquesta nova realitat, que coexisteixen amb els costums de salut tradicionals, i fer possible totes les realitats amb equitat.

Per això, cal que la celebració de la festa del Sacrifici tingui lloc en el mateix entorn sanitari que qualsevol altra de destinada a l'obtenció d'aliments per a les persones.

Aquesta guia és, doncs, una eina de suport per a les comunitats islàmiques i per als operadors econòmics, per tal de celebrar aquesta festa seguint les condicions sanitàries

d'obtenció i consum segur de la carn, alhora que quedin garantits els preceptes religiosos. També ha de ser útil per a les administracions, les quals han de facilitar aquesta celebració tot respectant la diversitat cultural i la convivència ciutadana.

1. Aspectes religiosos de la festivitat	7
1.1. Una festivitat amb diferents noms	
1.2. Com es determina la data de la festa del Sacrifici?	
1.3. Què commemora la festa del Sacrifici?	
1.4. En què consisteix la festa del Sacrifici?	
1.5. Quin animal pot ser sacrificat?	
1.6. Quins rituals s'han de seguir per dur a terme el sacrifici?	
2. Condicions legals que cal complir per dur a terme el sacrifici i la comercialització de la carn	11
2.1. On i en quines condicions es pot dur a terme el sacrifici?	
2.2. El control oficial als escorxadors	
2.3. Reconeixement legal del ritual islàmic del sacrifici	
2.4. Quins escorxadors poden sacrificar animals segons un ritus religiós a Catalunya?	
2.5. On s'ha de comprar la carn amb garanties sanitàries i que compleixi els preceptes religiosos?	
3. Riscos sobre el consum de carn no procedent de l'escorxador	15
4. Llista de contactes	17
5. Legislació de referència	19
6. Més materials sobre el sacrifici ritual islàmic	21

1

1 Aspectes religiosos de la festivitat

1.1. Una festivitat amb diferents noms

La festa del Sacrifici és el nom d'una de les dues festes principals del calendari islàmic. En àrab es coneix pel nom d'*Aïdu l-adhà*, però també rep altres noms en diferents zones del món:

Al món àrab	<i>Aïdu l-kabir</i>
En la cultura amazinga	<i>Tafaska</i>
A l'Àfrica subsahariana	<i>Tabaski</i>
Al Pakistan	<i>Qurbani</i>
A Turquia	<i>Kurban Bayram</i>

A casa nostra, aquesta celebració es coneix popularment com la "festa del Xai" perquè habitualment en aquesta diada es sacrifica aquest animal. Tanmateix, és una denominació que molts musulmans no consideren correcta perquè:

- no és preceptiu matar un xai; l'objecte del sacrifici pot ser una altra espècie animal i,
- allò que s'homenatja en aquesta festa no és l'animal, sinó el sacrifici que va dur a terme al seu dia el profeta Abraham-Ibrahim¹.

1.2. Com es determina la data de la festa del Sacrifici?

La festa del Sacrifici s'escau en el desè dia del mes islàmic de *Dhu l-Hijja*.

Tanmateix cal tenir en compte que el calendari islàmic és lunar, de manera que els mesos acostumen a tenir una durada de 29 o 30 dies i un any complet, 354 o 355 dies. Tot plegat fa que la data de la festa del Sacrifici s'avanci aproximadament 11 dies cada any en el calendari gregorià, que és el que es troba vigent al nostre país. Malgrat que segons la tradició islàmica és preceptiu comprovar la finalització de cada cicle lunar, és possible establir una previsió de dates futures en què se celebrarà anualment la festa del Sacrifici:

Any	Data
2019	11 d'agost
2020	31 de juliol
2021	20 de juliol
2022	10 de juliol
2023	29 de juny
2024	17 de juny
2025	7 de juny
2026	27 de maig
2027	17 de maig
2028	5 de maig
2029	24 d'abril

¹ Ibrahim és el nom amb què l'Alcorà designa el profeta Abraham.

A partir d'aquestes dates, la festivitat s'acostuma a allargar durant tres dies. Per tal de saber la data exacta de celebració d'aquesta festivitat, recomanem dirigir-se a alguns dels centres islàmics de referència a casa nostra.

1.3. Què commemora la festa del Sacrifici?

La festa del Sacrifici commemora l'episodi de l'Alcorà en què Déu ordenà en un somni a Ibrahim (Abraham) que sacrificués el seu fill Ismail per tal de demostrar-li la seva fidelitat. Quan Ibrahim (Abraham) estava a punt d'executar aquesta ordre, Déu l'aturà i féu que substituís Ismail per un xai com a objecte d'ofrena.²

Aquest sacrifici va tenir lloc suposadament a la vall de Mina, prop de la ciutat de la Meca, a la península Aràbiga. Posteriorment, l'any 624, el profeta Muhàmmad, en el transcurs d'un pelegrinatge a aquesta ciutat, va reproduir aquest sacrifici i des d'aleshores s'ha establert com un ritual per al conjunt de la comunitat musulmana.

Cal assenyalar que la festa del Sacrifici coincideix amb el pelegrinatge que cada any milions de musulmans emprenen cap a la ciutat de la Meca, i que constitueix un dels cinc pilars o preceptes fonamentals de l'islam.

1.4. En què consisteix la festa del Sacrifici?

La festa del Sacrifici és una de les jornades més especials de l'any per als musulmans, i coincideix amb el període de quatre dies que s'anomena *ayyam al tashriq*, que suposa el final del pelegrinatge a la Meca.

La jornada s'estructura fonamentalment en tres parts:

- **L'oració:** el dia s'inicia de bon matí, poc després de la sortida del sol, amb una pregària ritual que acostuma a esdevenir una de les més multitudinàries de tot l'any.

En el transcurs d'aquesta pregària, l'imam que la dirigeix pronuncia un discurs anomenat *jutba*, on es recorda el significat del sacrifici ritual i del pelegrinatge que es celebra aquell dia.

- **El sacrifici:** únicament quan hagi finalitzat l'oració, hom pot procedir a dur a terme el sacrifici ritual. La tradició diu que la persona encarregada de realitzar aquest sacrifici hauria de ser el cap de família, però també és possible delegar aquesta tasca a un altre musulmà. Avui dia, cada cop és més freqüent que les famílies musulmanes encarreguin el sacrifici al seu carnisser de confiança.

² La Bíblia també recull aquest episodi. En aquest cas, però, és Isaac el fill que Abraham es disposava a sacrificar i que finalment fou bescanviat per un xai.

La celebració familiar: un cop sacrificat l'animal, s'acostuma a organitzar un gran àpat familiar. De l'animal sacrificat, la tradició diu que la família només se n'ha de quedar una tercera part. La resta s'ha de repartir entre les persones necessitades i entre veïns, amics i coneguts.

La festa del Sacrifici és també una ocasió per retrobar-se amb familiars i amics, fer regals als infants, oblidar malentesos i ajudar les persones necessitades.

1.5. Quin animal pot ser sacrificat?

L'Alcorà explica que Ibrahim va sacrificar un xai en lloc del seu fill Ismaïl. És per aquesta raó que el més habitual és que es triï aquest l'animal per ser ofert en sacrifici. Tanmateix, també pot ser acceptat el sacrifici de qualsevol altre animal que sigui considerat lícit en l'islam: un vedell, una cabra, un camell, etc. Aquest animal, això sí, ha d'estar lliure de qualsevol defecte notable.

1.6. Quins rituals s'han de seguir per dur a terme el sacrifici?

El ritual islàmic del sacrifici està compost de diferents parts:

- **La col·locació de l'animal:** cal orientar l'animal que serà sacrificat en direcció a la Meca i col·locar-lo sobre el seu costat esquerre.
- **El ritual previ al sacrifici de l'animal:** la persona que realitzi el sacrifici ha d'expressar la seva intenció de matar l'animal per un fi justificat, no només pel desig d'aniquilar l'animal. Posteriorment, abans de degollar-lo ha de pronunciar la frase *Bismil·lah wa Al·lahu Akbar* ("En el nom d'Al·là, Ell és el més gran").
- **El sacrifici:** la persona que realitza el sacrifici ha de fer un tall a la part davantera del coll, procurant que quedin seccionades les venes jugulars, la tràquea i l'esòfag. L'animal s'ha de deixar dessagnar de manera completa. El marc normatiu actual estableix la possibilitat d'eximir de l'obligació de l'atordiment previ en cas de sacrifici per ritus religiosos. En l'actualitat hi ha diverses comunitats islàmiques que admeten el sacrifici dels animals amb atordiment (previ o post degollament).

2

2

Condicions legals que cal complir per dur a terme el sacrifici i la comercialització de la carn

Les pràctiques tradicionals de sacrifici, rituals o no, amb l'objectiu d'obtenir carn tant per al comerç local com per al consum propi, han de respectar diferents aspectes normatius, que van més enllà de les consideracions de salut pública. Cal tenir en compte que el sacrifici d'animals té requisits de sanitat animal (estat de salut correcta de l'animal viu), de benestar animal (transport, allotjament, maneig i conducció, subjecció i atordiment, si escau, correctes) i de subproductes (correcta eliminació dels teixits resultants del sacrifici).

2.1. On i en quines condicions es pot dur a terme el sacrifici?

Només als escorxadors (establiments alimentaris registrats i autoritzats), l'autoritat competent pot verificar que els operadors compleixin amb els requisits normatius i proveeixin carn segura i apta per al consum humà.

Tots els establiments, instal·lacions i equips on se sacrificuin animals per al consum humà han de complir els requisits següents:

- Han d'estar situats, dissenyats, construïts i mantinguts de manera que es redueixi el risc de contaminació de la carn.

- Han de permetre que el personal treballi de forma higiènica i que pugui netejar i desinfectar de manera fàcil i eficaç els estris que entrin en contacte amb la carn.
- Han de permetre mantenir els animals per al sacrifici nets i amb les condicions que garanteixin el benestar animal.
- Han de permetre una correcta inspecció *ante mortem* dels animals i *post mortem* de les carns per part dels veterinaris oficials.
- Han de permetre una evacuació correcta dels subproductes generats i evitar el creuament amb les carns.
- Han de garantir que l'aigua que s'utilitzi sigui potable.

A Catalunya són autoritats sanitàries d'acord amb la Llei 18/2009, de 22 d'octubre, de salut pública, el Departament de Salut, l'Agència de Salut Pública de Catalunya, els ajuntaments, els consells comarcals, l'Agència de Salut Pública de Barcelona i el Consell General d'Aran.

2.2. El control oficial als escorxadors

Per verificar el compliment de tots els aspectes abans esmentats, els escorxadors aporten una garantia afegida que els dota d'una característica pròpia molt particular: el control oficial.

D'acord amb la normativa europea de referència, els escorxadors són els únics establiments alimentaris amb control oficial permanent mentre dura l'activitat del sacrifici. Aquest control, a Catalunya el du a terme el Departament de Salut, mitjançant els seus veterinaris oficials; a la ciutat de Barcelona, el du a terme l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Què implica aquesta presència permanent de control oficial?

- La vigilància que l'escorxador compleix els requisits de sanitat animal.
- La valoració de l'animal viu per dictaminar-ne l'aptitud o no per al sacrifici amb vista al consum humà.
- L'examen sistemàtic de les carns dels animals sacrificats per dictaminar-ne l'aptitud o no per al consum humà.
- La vigilància que l'escorxador compleix la normativa d'higiene.

- La vigilància del compliment dels aspectes de benestar animal.
- La vigilància del compliment de la normativa en matèria de subproductes animals no destinats al consum humà i en matèria d'encefalopaties espongiformes transmissibles.

La vigilància sobre l'animal viu i la gestió correcta dels subproductes que es generen consegüents al sacrifici són, per la seva incidència en la seguretat alimentària, aspectes determinants que justifiquen, juntament amb la garantia de salubritat de les carns, que el sacrifici d'animals destinats al consum humà es faci únicament en establiments autoritzats a aquest efecte.

L'explotació de procedència dels animals està obligada a subministrar determinada informació als escorxadors per garantir-ne l'origen i l'estat sanitari. Per aquest motiu, hi ha una documentació preceptiva que empara el trasllat dels animals a l'escorxador. Aquesta documentació garanteix que l'animal ha estat controlat a l'explotació d'origen i reuneix els requisits de salut exigibles.

2.3. Reconeixement legal del ritual islàmic del sacrifici

L'opció de sacrificar els animals d'acord amb un ritus religiós és una opció recollida a la legislació vigent, tant a la legislació que regula la protecció dels animals durant el seu sacrifici com a la que regula la higiene dels aliments d'origen animal.

El Reglament (CE) 1099/2009 del Consell, de 24 de setembre, relatiu a la protecció dels animals en el moment del sacrifici, estableix com a condició que els animals que siguin objecte de sacrifici per un ritus religiós en què no s'atordeix prèviament l'animal només es podran sacrificar en un escorxador.

2.4. Quins escorxadors poden sacrificar animals segons un ritus religiós a Catalunya?

Els escorxadors que vulguin sacrificar animals segons un ritus religiós ho han de comunicar prèviament al Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. D'aquesta manera constaran en un registre, sense perjudici de l'autorització sanitària prevista en la normativa comunitària.

La comunicació es du a terme mitjançant la sol·licitud creada amb aquesta finalitat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, on consten les dades relatives a aquest tipus de sacrifici, així com el compromís de l'operador econòmic pel que fa al compliment de tots els requisits sobre protecció dels animals. D'aquesta manera, es garanteix que es vetlla pel benestar animal, alhora que el sacrifici dels animals s'executa seguint els preceptes religiosos.

2.5. On s'ha de comprar la carn amb garanties sanitàries i que compleixi els preceptes religiosos?

Catalunya disposa d'una àmplia xarxa de comerços i carnisseries halal, que permeten cobrir la demanda de carn i altres productes alimentaris per a la vida quotidiana i que s'elaboren seguint els preceptes de la tradició islàmica.

El carnisser habitual, no només garanteix que la carn que ven tingui la condició de halal, sinó que a més és segura per a la salut de les famílies, ja que s'adequa als barems de qualitat en termes de salut alimentària que són prescrits en el marc normatiu i que exigeix la nostra societat.

3

3 Riscos sobre el consum de carn no procedent de l'escorxador

És important tenir present que la carn pot ser vehicle de malalties si no es produeix en condicions sanitàries.

Les principals malalties d'importància per a la salut pública transmeses per les carns han anat canviant al llarg del temps, alhora que han anat canviant els sistemes de producció d'animals destinats al consum humà, com també els sistemes d'obtenció de carn fresca i els productes derivats. Malalties molt conegudes des de fa molts anys com la tuberculosi, la cisticercosi i la hidatidosi tenen encara una prevalença remarcable. També la toxiinfecció per *Escherichia coli* O157 és una malaltia destacada.

Altres perills microbiològics destacables són: *Salmonella* spp., *Campylobacter* spp. i *Yersinia enterocolitica*. A més d'aquests microorganismes, hi ha altres possibles perills en la carn, com els químics (per exemple, els residus de medicaments veterinaris). Alhora, en sorgeixen de nous, com va ocórrer a la dècada dels anys vuitanta amb l'agent de l'encefalopatia espongiforme bovina (EEB), també anomenada popularment la *malaltia de les vaques boges*, malaltia que forma part del grup de les encefalopaties espongiformes transmissibles (EET).

Com a mesura de prevenció davant les EET, mereix una menció especial la retirada de certs productes de la cadena alimentària, els anomenats *materials especificats de risc* (MER), teixits que obligatòriament s'han de destinar a una destrucció concreta.

La carn ha de ser segura i apta per al consum humà, i totes les parts interessades –serveis d'inspecció de les autoritats competents, industrials i consumidors– han de col·laborar en aquest objectiu.

4

4 Llista de contactes

Departament de Justícia

Direcció General d'Afers Religiosos

C. Rivadeneyra 6, 2a

08002 Barcelona

Telèfon: 93 554 58 52

dgar.justicia@gencat.cat

Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

Direcció General d'Agricultura i

Ramaderia

Gran Via de les Corts Catalanes, 612-614

08007 Barcelona

Telèfon: 93 304 67 00

darpdg03@gencat.cat

Departament de Salut

Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT)

C. Roc Boronat, 81-95,

08005 Barcelona

Telèfon: 93 551 39 00

proteccio.aspc@gencat.cat

Sub-direccions regionals de l'ASPCAT:

Barcelona

C. Roc Boronat, 81-95, 4a

08005 Barcelona

Telèfon: 93 551 39 00

Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre

Av. de Maria Cristina, 54

43002 Tarragona

Telèfon: 977 22 41 51

Catalunya Central

Muralla del Carme, 7, 1r i 5è

08241 Manresa

Telèfon: 93 875 33 82

Girona

Pl. Pompeu Fabra, 1

17002 Girona

Telèfon: 872 975 000

Lleida, Alt Pirineu i Aran

Av. de l'Alcalde Rovira Roure, 2

25006 Lleida

Telèfon: 973 70 16 00

Agència de Salut Pública de Barcelona

Pl. Lesseps, 1

08023 Barcelona

Telèfon: 93 556 33 41 / 93 556 33 40

5

5 | Legislació de referència

- Reglament (CE) 852/2004, de 29 d'abril, relatiu a la higiene dels productes alimentosos.
- Reglament (CE) 853/2004, de 29 d'abril, pel qual s'estableixen normes específiques d'higiene dels aliments d'origen animal.
- Reglament (CE) 854/2004, de 29 d'abril, pel qual s'estableixen normes específiques per a l'organització de controls oficials dels productes d'origen animal destinats al consum humà.
- Reglament (CE) 882/2004, de 29 d'abril, sobre els controls oficials efectuats per garantir la verificació del compliment de la legislació en matèria de pinsos i la normativa sobre salut animal i benestar dels animals.
- Reglament (CE) 1099/2009, de 24 de setembre, relatiu a la protecció dels animals en el moment del sacrifici.
- Llei 32/2007, de 7 de novembre, per a la cura dels animals, a l'explotació, transport, experimentació i sacrifici.
- Reial decret 640/2006, de 26 de maig, pel qual es regulen determinades condicions d'aplicació de les disposicions comunitàries en matèria d'higiene, de la producció i comercialització dels productes alimentosos.
- Llei 18/2009, de 25 d'octubre, de salut pública.

6

6 Més materials sobre el sacrifici ritual islàmic

La Generalitat de Catalunya ha editat diferents materials informatius en relació amb la celebració de la festa del Sacrifici. En les pàgines web dels diferents departaments implicats hi trobareu informacions complementàries:

- Díptic "Compra carn segura: vés a la carnisseria"

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Vida_saludable/Alimentacio/Alimentacio_saludable/recomanacions_per_la_festa_islamica_del_sacrifici/documents/compra_carn_segura_catala_arab.pdf

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Vida_saludable/Alimentacio/Alimentacio_saludable/recomanacions_per_la_festa_islamica_del_sacrifici/documents/compra_carn_segura_catala_urdu.pdf

- Díptic "La festa islàmica del Sacrifici. Sacrifici d'animals i consum de carn a Catalunya"

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Vida_saludable/Alimentacio/Alimentacio_saludable/recomanacions_per_la_festa_islamica_del_sacrifici/documents/sacrifici_i_consum_de_carn_catala_arab.pdf

- "Preguntes i respostes sobre la festa islàmica del Sacrifici" (Agència de Salut Pública de Catalunya)

http://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/proteccio_salut/aliments_i_establiments_alimentaris/recomanacions-per-a-la-festa-islamica-del-sacrifici/preguntes_i_respostes_sacrifici.pdf

- Indicacions respecte del sacrifici animal (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació)

http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/ramaderia/dar_benestar_animal/sacrifici/

Departament de Justícia
<http://gencat.cat/afersreligiosos/>

Departament de Salut
<http://salutweb.gencat.cat/ca/inici/>

Departament d'Agricultura, Ramaderia,
Pesca i Alimentació
<http://agricultura.gencat.cat/ca/inici/>

012
genca .
la trucad

www.gencat.cat